

گامنامه هادی

تبیین گفتمان مقام معظم رهبری
در مورد بایسته‌ها و الزامات
اقتصاد مقاومتی

شماره: ۰۲

تاریخ: ۱۳۹۱/۰۹/۲۷

تبیین گفتمان مقام معظم رهبری در مورد بایسته‌ها و الزامات اقتصاد مقاومتی

در سال‌های اخیر، نظام سلطه بعد از ناامیدی از موفقیت راهبردهای نظامی و فرهنگی به ویژه جنگ نرم در رویارویی با نظام جمهوری اسلامی ایران، با ملاحظه نارسایی‌هایی در حوزه اقتصاد و معیشت ملت مقاوم ایران، تمام تمرکز خود را به این حوزه معطوف کرده است. در همین راستا، اقداماتی را یکی پس از دیگری برای تحت تأثیر قرار دادن محیط اقتصادی با هدف‌هایی که منجر به تضعیف نظام و فشار روی آحاد مردم شود، در دستور کار قرار داده است.

در این برهه زمانی دیپلمات‌های غربی از واژه «تحریم هوشمند» در خصوص ایران استفاده می‌کنند. برخی کارشناسان معتقدند در این نوع از تحریم‌ها دو بخش نفت و گاز و مبادلات مالی مد نظر قرار گرفته است. تحریم‌ها را به این دلیل هوشمند می‌نامند که ظاهراً می‌خواهند در عین آنکه به کشور فشار می‌آورند ولی به نوعی مواظبت کنند که به عموم و توده مردم فشار نیاید تا موجب نفرت بیشتر مردم از آنها نشود.

در واقع، طراحان ایده تحریم هوشمند بر این باورند این گونه تحریم‌ها در ابتدا بر روی مردم تأثیر ندارد بیشتر مسئولان نظام و نهاد‌های نظام را تضعیف خواهد کرد و در نهایت مردم عادی از این وضعیت عاصی شده و دست به نافرمانی مدنی می‌زنند. به طور خلاصه می‌توان گفت چه در تهدیدات سخت، نرم و چه تحریم‌های اقتصادی دشمن در پی نارضایتی اجتماعی است تا با این روش بی ثبات سازی و تغییر رفتار را در ایران عملیاتی سازد.

برای مقابله با این راهبرد غرب، مقام معظم رهبری با تیزهوشی منحصر بفرد خود، راهبرد «اقتصاد مقاومتی»، که راهبردی دفاعی-تهاجمی از جنس جنگ اقتصادی غرب می‌باشد، را در جمع مسئولان و کارگزاران مطرح و به تبیین ابعاد و زوایای مختلف آن در جمع دانشجویان پرداختند: «ما چند سال پیش «اقتصاد مقاومتی» را مطرح کردیم. همه کسانی که ناظر مسائل گوناگون بودند، می‌توانستند حدس بزنند که هدف دشمن، فشار اقتصادی بر کشور است. معلوم بود و طراحی‌ها نشان می‌داد که اینها می‌خواهند بر روی اقتصاد کشور متمرکز شوند. اقتصاد کشور ما برای آنها نقطه‌ی مهمی است. هدف دشمن این بود که بر روی اقتصاد متمرکز شود، به رشد ملی لطمه بزند، به اشتغال لطمه بزند، طبعاً رفاه ملی دچار اختلال و خطر شود، مردم دچار مشکل شوند، دلزده بشوند، از نظام اسلامی جدا شوند؛ هدف فشار اقتصادی دشمن این است، و این محسوس بود؛ این را انسان می‌توانست مشاهده کند».

مقام معظم رهبری از سال ۸۶ این موضوع را به انحای مختلف مطرح و نسبت به نقشه‌های شوم دشمن هشدار می‌دادند و از آن سال به بعد، راهبرد نامگذاری سال‌های اخیر را به گونه‌ای انجام دادند که مسائل اقتصادی در اولویت برنامه‌های کشور باشد. در همین راستا معظم له در تاریخ ۱۳۸۹/۶/۱۶ در جمع دانشجویان فرمودند: «ما امروز در مقابل یک

فشار جهانی قرار داریم. دشمنی وجود دارد در دنیا که می‌خواهد با فشار اقتصادی و با تحریم و با این کارهایی که شماها میدانید، سلطه‌ی اهریمنی خودش را برگرداند به این کشور. هدف این است. ما باید یک اقتصاد مقاومتی واقعی در کشور به وجود بیاوریم. همه‌ی مسئولان و دلسوزان کشور خود را موظف بدانند، مکلف بدانند به ایجاد کار، به تولید، به کارآفرینی، به پر رونق کردن روزافزون این کارگاه عظیم؛ که کشور ایران حقیقتاً امروز یک کارگاه عظیمی است. همه خودشان را باید موظف بدانند».

بنابراین در تعریف اقتصاد مقاومتی باید گفت؛ اقتصاد مقاومتی، یعنی تشخیص حوزه‌های فشار و تحریم و متعاقباً، تلاش برای مقاوم‌سازی اقتصاد ملی، کنترل و بی اثر کردن آنها و در شرایط آرمانی، تبدیل چنین فشارها و تحریم‌ها به فرصت. کاربست راهبرد اقتصاد مقاومتی، سبب کاهش وابستگی‌ها، تأکید روی مزیت‌های تولید داخل و تلاش برای خوداتکایی بیشتر خواهد شد. در واقع، معنای اقتصاد مقاومتی، تن دادن به ریاضت اقتصادی مثل کشورهای بحران زده غرب نیست که عرصه زندگی برای مردم سخت شود، مالیات‌ها و سن بازنشستگی افزایش یابد و از آن طرف خدمات رفاهی از جمله مستمری، خدمات درمانی و بیمه‌ای کاهش پیدا کند؛ بلکه اقتصاد مقاومتی مد نظر رهبری معظم انقلاب، این امکان را فراهم می‌کند تا سبک زندگی مردم به سمت حرکت جهادگونه و ایستادگی در برابر نقشه‌های دشمن هدایت شود و مردم از سبک زندگی مبتنی بر فرهنگ غرب پرهیز کنند و روش زندگی خود را بر اساس الگوی اسلامی-ایرانی تنظیم کنند. در اقتصاد مقاومتی، مدیریت ارز، مقابله با قاچاق کالا، راه‌های افزایش ثروت ملی، توجه جدی به علوم دانش بنیان، مقابله با فرهنگ اسراف در مصرف، راه‌های گریز از تحریم‌ها و ... مدیریت می‌شود.

اجرای راهبرد اقتصاد مقاومتی چندان سخت نیست و در مقایسه با تحریم‌های گذشته چه در زمان جنگ تحمیلی و چه دوره ای که صنایع بالادستی نفت، گاز، هسته ای و موشکی مورد تحریم قرار گرفتند عبور از این مرحله خیلی آسان تر است. برای عملیاتی شدن اقتصاد مقاومتی تنها باید چند اقدام اساسی انجام گیرد که الحمدلله بعد از اعلام این راهبرد، کارهای خوبی در سطح راهبردی صورت گرفته است و آنچه دشمن به قول خودش به دنبال فلج کردن اقتصاد ایران هست به هیچ وجه عملی نخواهد شد.

به همین مناسبت گاهنامه فوق را برای کاربران محترم سایت هادی با هدف تبیین بیانات مقام معظم رهبری در این خصوص، تهیه و تقدیم می‌نمایم.

پیشینه اقتصاد مقاومتی و الزامات آن

طرح مسئله

اعمال تحریم های یک جانبه و محدودیت های مالی و تجاری همواره یکی از ابزارهای غیر قانونی نظام سلطه برای وارد آوردن فشار به نظام جمهوری اسلامی ایران در طول سی و سه سال گذشته بوده و مرتباً بر حجم این تحریم ها افزوده است. این وضعیت با اجرای تحریم خرید نفت، بانک مرکزی، کشتیرانی، بیمه و... در سال های اخیر از سوی نظام سلطه به اوج خود رسیده است. در مقابل اتخاذ چنین رویکردی از سوی غرب، مقام معظم رهبری بحث «اقتصاد مقاومتی» را مطرح و آن را به عنوان یک روش مهم در تغییر مسیر حرکت اقتصادی کشور تبیین کردند. در باره اقتصاد مقاومتی ابتدا باید درک صحیح از اقتصاد ملی و همچنین فضای اقتصاد جهانی و متعاقباً فشار مضاعفی که نظام سلطه نسبت به ایران داشته است به دست آوریم. به عبارتی نظام سلطه بعد از ناامیدی هایی که در فضای تخاصم با محوریت نظامی دید، در حوزه اقتصاد به طمع افتاد. در همین راستا اقداماتی را به صورت پازل وار برای تحت تاثیر قرار دادن محیط اقتصادی با هدف هایی که منجر به تضعیف نظام و فشار روی آحاد مردم باشد، در دستور کار قرار داد تا با این روش سناریوی دشمنی خود با ج.ا.ا را کامل کند. مردم ایران طی ۳۳ سال گذشته، اثبات کرده اند که به راحتی از هر مانعی عبور کرده و هر توطئه ای را در هم می شکنند. با اطمینان می توان گفت تکیه بر قدرت مردم در عرصه جنگ اقتصادی، با توجه به ظرفیت های کشور در حوزه های گوناگون، عامل مهمی برای پیروزی در این جنگ خواهد بود. توجه جدی تمامی مسئولان به شعار سال مبنی بر تولید داخلی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی، مستلزم این است که راهبرد اصلی کشور معطوف به جنگ اقتصادی باشد. از سوی دیگر امکانات و تسهیلات کشور اعم از تسهیلات بانکی و... باید در اختیار کسانی قرار گیرد که دارای روحیه جهاد اقتصادی بوده و با تمام توان، به جز اعتلای کشور و گره گشایی از مشکلات مردم، به چیز دیگری نمی اندیشند.

مفهوم شناسی اقتصاد مقاومتی

موضوع اقتصاد مقاومتی بعد از تشدید تحریم ها و فشارهای اقتصادی کشورهای غربی مطرح شد، اقتصاد مقاومتی به این معنی است که باید در این دوره مقاومت کرد و نسبت به تلاش های دشمنان عکس العمل مناسبی داشت، تا کمترین آسیب در جریان همین امر متوجه اقتصاد کشور شود. در تعریف اقتصاد مقاومتی آمده است: تشخیص حوزه های فشار و متعاقباً تلاش برای کنترل و بی اثر کردن و در شرایط آرمانی تبدیل چنین فشارهایی به فرصت، که قطعاً باور و مشارکت همگانی و اعمال مدیریت های عقلایی و مدبرانه پیش شرط و الزام چنین موضوعی است، اقتصاد مقاومتی کاهش وابستگی ها و تاکید روی مزیت های تولید داخل و تلاش برای خوداتکایی است. البته بهترین تبیین از اقتصاد مقاومتی را شخص مقام معظم رهبری دارند: «اقتصاد مقاومتی فقط جنبه ای نفی نیست؛ اینجور نیست که اقتصاد مقاومتی معنایش حصار کشیدن دور خود و فقط انجام یک کارهای تدافعی باشد؛ نه، اقتصاد مقاومتی، یعنی آن اقتصادی که به یک ملت امکان می دهد و اجازه می دهد که حتی در شرائط فشار هم رشد و شکوفائی خودشان را داشته باشند. این یک فکر است، یک مطالبه ای عمومی است. شما دانشجو هستید، استاد هستید، اقتصاددان هستید؛ بسیار خوب، با زبان دانشگاهی، همین ایده ای اقتصاد مقاومتی را تبیین کنید؛ حدودش را مشخص کنید؛ یعنی آن اقتصادی که

در شرایط فشار، در شرایط تحریم، در شرایط دشمنی‌ها و خصومت‌های شدید می‌تواند تضمین کننده‌ی رشد و شکوفائی یک کشور باشد.» (۹۱/۵/۱۶)

پیشینه اقتصاد مقاومتی

اگر خواسته باشیم به پیشینه تاریخی مقوله مقاومت بر گردیم که ملت ما به خوبی از این آزمون سربلند بیرون آمدند، در زمان دفاع مقدس است. در فرآیند جنگ تحمیلی آنچه باعث اشتباه محاسباتی صدام شد، عدم توجه به امکان حضور مقاومت مردمی در قالب بسیج و سپاه بود. با فراخوان حضرت امام (ره) و حضور گسترده مردم در جبهه‌های نبرد، ارتش سر تا پا مسلح رژیم بعثی زمین گیر و نهایتاً مجبور به عقب‌نشینی به مرزهای بین‌المللی شد. الان هم که در جنگ همه جانبه دشمن در بخش اقتصاد هستیم با عملیاتی کردن همان راهبرد مقاومتی می‌توانیم پیروز این نبرد نابرابر باشیم. در تاریخ اقتصادی ایران ثبت است که رهبر معظم انقلاب از سال‌ها پیش اقتصاد مقاومتی را مطرح کرده و بر ضرورت بازبینی در نظام‌های کنونی تأکید کرده بودند. خودداری از خام‌فروشی نفت و حرکت به سمت اقتصاد غیرنفتی، استفاده حداکثری از کالاهای داخلی و نه‌راسیدن از تحریم‌های اقتصادی نیز از دیگر نکاتی است که سال‌ها پیش، از آغاز تحریم نفتی، از سوی مقام معظم رهبری مورد تأکید قرار گرفته بود. اما کاربرد عین این عبارت در دیدار جمعی از کارآفرینان سراسر کشور در تاریخ ۸۹/۰۶/۱۶ بود: «ما باید یک اقتصاد مقاومتی واقعی در کشور به وجود بیاوریم. امروز کارآفرینی معنایش این است. دوستان درست گفتند که ما تحریم‌ها را دور می‌زنیم؛ بنده هم یقین دارم؛ ملت ایران و مسئولین کشور تحریم‌ها را دور می‌زنند، تحریم‌کنندگان را ناکام می‌کنند؛ مثل موارد دیگری که در سال‌های گذشته در زمینه‌های سیاسی بود که یک اشتباهی کردند، یک حرکتی انجام دادند، بعد خودشان مجبور شدند برگردند، یکی یکی عذرخواهی کنند.»

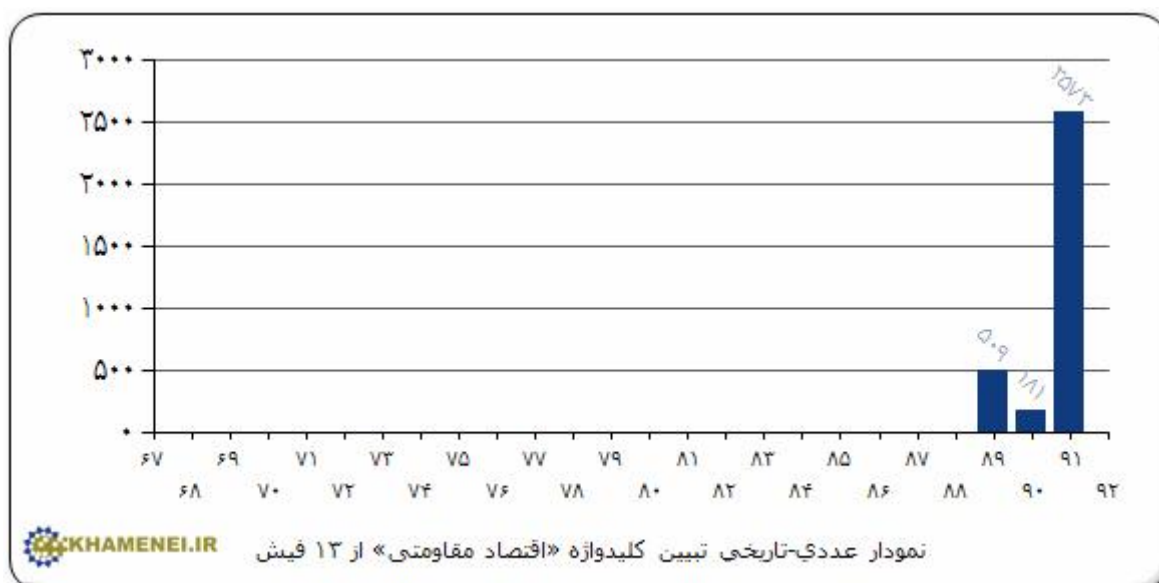
مقام معظم رهبری با آگاهی کامل از جنگ اقتصادی دشمن و اهداف آن‌ها از تشدید فشارها و تحریم‌ها علیه ایران همواره تلاش کرده‌اند، به ارائه برنامه‌ها و الگوهای مناسب جهت مقابله با این فشارها پرداختند. با توجه به تشدید فشارها و تحریم‌های دشمنان در ماه‌های اخیر آنچه بیش از پیش در سخنان اخیر مقام معظم رهبری به خصوص در ماه مبارک رمضان بر آن تأکید شده، بحث «اقتصاد مقاومتی» است. ایشان معتقدند که یکی از راه‌های عبور از مقطع حساس و سرنوشت‌ساز کنونی جدی گرفتن اقتصاد مقاومتی است.

با توجه به این موضوع و تأکیدات مقام معظم رهبری بر مقوله اقتصاد مقاومتی به خصوص در دیداری که با جمعی از محققان، پژوهشگران، متخصصان و نوآوران در عرصه علم و فناوری در هشت مرداد امسال داشتند، یکی از راه‌های عبور از مقطع حساس و سرنوشت‌ساز کنونی، جدی گرفتن اقتصاد مقاومتی بود. معظم له تأکید کردند: «اقتصاد مقاومتی یک شعار نیست، بلکه یک واقعیتی است که می‌بایست محقق شود. این که ما عرض کردیم «اقتصاد مقاومتی»، این یک شعار نیست؛ این یک واقعیت است. کشور دارد پیشرفت می‌کند. ما افق‌های بسیار بلند و نویدبخشی را در مقابل خودمان مشاهده می‌کنیم. خب، بدیهی است که حرکت به سمت این افق‌ها، معارضه‌ها و معارضه‌هایی هم دارد. بعضی از این معارضه‌ها، انگیزه‌های اقتصادی دارد، بعضی انگیزه‌های سیاسی دارد؛ بعضی منطقه‌ای است، بعضی بین‌المللی است. این معارضه‌ها در مواردی هم منتهی می‌شود به همین فشارهای گوناگونی که مشاهده می‌کنید؛

فشارهای سیاسی، تحریم، غیرتحریم، فشارهای تبلیغاتی - اینها هست - لیکن در لابه‌لای این مشکلات، در وسط این خارها، گام‌های استوار و همت‌ها و تصمیم‌هایی هم وجود دارد که بناست از وسط این خارها عبور کند و خودش را به آن نقطه‌ی مورد نظر برساند؛ وضع کشور الان این‌جوری است».

همچنین رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار مسوولان و کارگزاران نظام، اقتصاد را موضوع بسیار مهم برای کشور و حرکت رو به جلوی آن دانستند و تأکید کردند: «هدف دشمن از فشارهای اقتصادی در شرایط کنونی، لطمه زدن به «رشد و رفاه ملی» و ایجاد مشکل برای مردم به منظور دلسرد و جدا کردن آنان از نظام اسلامی است». معظم له در ادامه بیان فرمودند: «از چند سال قبل مشخص بود که طراحی دشمن بر اقتصاد کشور متمرکز شده است و بر همین اساس شعارهای سال‌های اخیر همچون اصلاح الگوی مصرف، همت مضاعف - کار مضاعف، جهاد اقتصادی و تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی به عنوان حلقه‌هایی برای ایجاد یک منظومه اقتصادی مطرح شد تا حرکت عمومی کشور در عرصه اقتصادی ساماندهی شود». ایشان راه مقابله با فشارهای اقتصادی را اجرای اقتصاد مقاومتی دانستند و در تبیین الزامات اقتصاد مقاومتی افزودند: «مردمی کردن اقتصاد با اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ و توانمندسازی بخش خصوصی، کاهش وابستگی به نفت، مدیریت مصرف، استفاده حداکثری از زمان، منابع و امکانات، و حرکت براساس برنامه و پرهیز از تغییر ناگهانی قوانین و سیاست‌ها از ارکان اقتصاد مقاومتی بشمار می‌روند».

مقام معظم رهبری در تبیین پیشینه این بحث در دو فراز به تشریح روند طرح این موضوع پرداختند: «ما چند سال پیش «اقتصاد مقاومتی» را مطرح کردیم. همه‌ی کسانی که ناظر مسائل گوناگون بودند، میتوانستند حدس بزنند که هدف دشمن، فشار اقتصادی بر کشور است. معلوم بود و طراحی‌ها نشان میداد که اینها میخواهند بر روی اقتصاد کشور متمرکز شوند. اقتصاد کشور ما برای آنها نقطه‌ی مهمی است. هدف دشمن این بود که بر روی اقتصاد متمرکز شود، به رشد ملی لطمه بزند، به اشتغال لطمه بزند، طبعاً رفاه ملی دچار اختلال و خطر شود، مردم دچار مشکل شوند، دلزده بشوند، از نظام اسلامی جدا شوند؛ هدف فشار اقتصادی دشمن این است، و این محسوس بود؛ این را انسان میتواند مشاهده کند». در فراز دوم معظم له بیان می‌فرمایند: «من سال ۸۶ در سخن مطهر علی‌بن موسی‌الرضا (علیه الصلوة و السلام) در سخنرانی اول سال گفتم که اینها دارند مسئله‌ی اقتصاد را پیگیری میکنند؛ بعد هم آدم میتواند فرض کند که این شعارهای سال حلقه‌هایی بود برای ایجاد یک منظومه‌ی کامل در زمینه‌ی مسائل اقتصاد؛ یعنی اصلاح الگوی مصرف، مسئله‌ی جلوگیری از اسراف، مسئله‌ی همت مضاعف و کار مضاعف، مسئله‌ی جهاد اقتصادی، و امثال تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی. ما اینها را به عنوان شعارهای زودگذر مطرح نکردیم؛ اینها چیزهایی است که میتواند حرکت عمومی کشور را در زمینه‌ی اقتصاد ساماندهی کند؛ میتواند ما را پیش برد. ما باید دنبال این راه باشیم». در نمودار زیر، روند و فراوانی اشاره مقام معظم رهبری به واژه اقتصاد مقاومتی در سال‌های اخیر نمایش داده شده است.

ضرورت اقتصاد مقاومتی

با توجه به اهمیت اقتصاد مقاومتی برای مقابله با هجمه اقتصادی دشمن، به نظر می رسد در مقطع کنونی ضرورت های زیر برای این راهبرد متصور است:

- (۱) جهش اقتصادی برای محقق ساختن اهداف عدالت و پیشرفت؛
- (۲) بازسازی اقتصاد کشور براساس معنویت و آموزه های دینی جهت پیش گیری از شکل گیری فسادهای متعارف در آن و تحقق روح سند چشم انداز، یعنی هویت انقلابی اسلامی؛
- (۳) تکمیل حرکت به سوی اصلاح الگوی مصرف، همت و کار مضاعف و سایر شعارهای قبلی در جهت هر چه کارآمدتر نمودن نظام در راستای تحقق اهداف سند چشم انداز بویژه احراز مقام اول اقتصادی در منطقه؛
- (۴) شکوفائی اقتصادی ایران اسلامی به منظور ایفای نقش الگوئی و الهام بخشی برای همه عدالت خواهان جهان به ویژه مسلمانان؛
- (۵) تبدیل ایران به یک قدرت اقتصادی قابل اطمینان و اتکا برای محرومین و مستضعفان عالم؛
- (۶) شکل دادن استقلال اقتصادی و استغنائی کشور از بیگانگان از طریق تلاش و مجاهدت ایثارگرانه و همراه با انگیزه های الهی به عنوان پیش نیاز سند چشم انداز؛
- (۷) عدم فراموشی وسیله بودن اقتصاد و هدف قرار نگرفتن آن در سند چشم انداز و عدم غفلت از اصالت جهاد، مقاومت، صبر، تلاش، عزت و ارزش های ناشی از آنها؛

۸) رعایت جنبه‌های ایجابی و سلبی در تحولات اقتصادی برای رسیدن به اهداف چشم‌انداز (مثل تولید بیشتر و کاهش مصرف و واردات که لازمه آن جهاد اقتصادی است)؛

۹) شناخت منابع انسانی و مادی و بکارگیری آنها در پیاده‌سازی اهداف نظام؛

۱۰) توجه به نقش محوری اهداف اقتصادی در بین سایر اهداف نظام؛

۱۱) رهائی از خودخواهی، خودمحوری، کوتاه‌بینی و تحمل زحمت و مشقت برای رسیدن به مقاصد بزرگ همچون اهداف نظام؛

۱۲) ملاک قرار دادن شاخص‌هایی همچون رشد اقتصادی، ایجاد اشتغال و افزایش نرخ بهره‌وری و توجه بیشتر به آنها به منظور زمینه‌سازی برای تحقق شاخص‌های مورد نظر نظام؛

۱۳) ضرورت جبران عقب‌ماندگی‌های ناشی از اقتصاد وابسته و ضعف‌های مربوط به مشی اقتصادی نظام در دو دهه قبلی؛

۱۴) فرهنگ‌سازی در مورد کار و تلاش و فعالیت اقتصادی و ایجاد صبغه الهی و معنوی در آن؛

۱۵) خروج عرصه اقتصادی کشور از حالت تدافعی و شکل‌گیری حالت تهاجمی و جهادی در اقتصاد کشور؛

۱۶) مدیریت راهبردی و دوره شکوفائی و رونق اقتصادی و پیشرفت به سوی اهداف متعالی اسلامی در داخل و خارج بویژه در تعامل با اقتصاد جهانی و غرب (پیشگیری از پیروی محض از الگوهای اقتصادی موجود)؛

۱۷) جهادی‌سازی مدیریت و ایجاد تحول در نظام مدیریت کشور به سمت مدیریت نهادی و جهادی به مثابه یک الزام برای تحقق اهداف نظام؛

۱۸) اعلام موضع و ایجاد آمادگی روحی روانی در برابر تحریم‌ها و کارشکنی‌های دشمنان در راه پیشرفت کشور؛

۱۹) آماده‌سازی زیرساخت‌های لازم برای هرگونه مقابله با تحریم‌ها و تهدیدات اقتصادی؛

۲۰) مقابله با فرهنگ مصرفی و غیرتولیدی در جامعه؛

۲۱) نشان دادن توان آموزه‌های مکتبی در ایجاد تحرک اقتصادی جهادی؛

۲۲) تعمیق انقلاب اسلامی در بعد اقتصادی آن؛

۲۳) خنثی‌سازی توطئه‌ها و رفع موانع در مسیر رونق اقتصادی؛

۲۴) توجه عمیق به اقتصاد اسلامی و ترویج فرهنگ اقتصاد اسلامی؛

تفاوت اقتصاد مقاومتی با سایر مفاهیم مشابه

یک- اقتصاد مقاومتی و اقتصاد تهاجمی؛ اقتصاد مقاومتی یک اقتصاد دفاعی نیست، بلکه دقیقاً یک استراتژی تهاجمی و رو به جلوست. رهبر معظم انقلاب در این رابطه می‌فرمایند: «در زمینه‌ی مسائل اقتصادی، «اقتصاد تهاجمی» را مطرح کردند؛ عیبی ندارد. بنده فکر اقتصاد تهاجمی را نکردم. اگر واقعاً یک تبیین دانشگاهی و آکادمیک نسبت به اقتصاد تهاجمی - به قول ایشان، مکمل اقتصاد مقاومتی - وجود دارد، چه اشکالی دارد؟ آن را هم مطرح کنیم. آنچه که به نظر ما رسیده، اقتصاد مقاومتی بوده. البته اقتصاد مقاومتی فقط جنبه‌ی نفی نیست؛ اینجور نیست که اقتصاد مقاومتی معنایش حصار کشیدن دور خود و فقط انجام یک کارهای تدافعی باشد؛ نه، اقتصاد مقاومتی یعنی آن اقتصادی که به یک ملت امکان می‌دهد و اجازه می‌دهد که حتی در شرایط فشار هم رشد و شکوفایی خودشان را داشته باشند. این یک فکر است، یک مطالبه‌ی عمومی است. شما دانشجو هستید، استاد هستید، اقتصاددان هستید؛ بسیار خوب، با زبان دانشگاهی، همین ایده‌ی اقتصاد مقاومتی را تبیین کنید؛ حدودش را مشخص کنید؛ یعنی آن اقتصادی که در شرایط فشار، در شرایط تحریم، در شرایط دشمنی‌ها و خصومت‌های شدید می‌تواند تضمین کننده‌ی رشد و شکوفایی یک کشور باشد. (بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با دانشجویان ۱۳۹۱/۵/۱۶)

دو- اقتصاد مقاومتی و ریاضت اقتصادی؛ اقتصاد مقاومتی با ریاضت اقتصادی متفاوت است. ریاضت اقتصادی به طرحی گفته می‌شود که دولت‌ها برای کاهش هزینه‌ها و رفع کسری بودجه، به کاهش و یا حذف ارائه برخی خدمات و مزایای عمومی دست می‌زنند. این طرح گاهی اوقات به افزایش میزان مالیات و افزایش دریافت وام‌ها و کمک‌های مالی خارجی می‌انجامد. در ریاضت اقتصادی، مالیات‌ها و سن بازنشستگی افزایش می‌یابد و از آن طرف خدمات رفاهی از جمله مستمري، خدمات درمانی و بیمه‌ای کاهش می‌یابد.

در این راستا به دو شاخص اصلی اشاره می‌شود:

۱- شرایط رویش طرح ریاضت اقتصادی: که در شرایط کسری بودجه، بحران اقتصادی و شیب تند سقوط شاخص‌های اقتصادی انجام می‌شود؛

۲- هدف طرح ریاضت اقتصادی: کاهش هزینه‌های خود و جبران کسری بودجه.

برای درک بهتر تفاوت‌های موجود مابین اقتصاد مقاومتی با ریاضت اقتصادی، تمایزات و ویژگی‌های هر یک در جدول زیر به صورت مقایسه‌ای آورده می‌شود:

جدول مقایسه ای اقتصاد مقاومتی و ریاضت اقتصادی

۷	مولفه‌های نژاد ملی‌سازی اقتصاد ایران	افزایش امنیت اقتصادی و تأمین رفاه و اشتغال برای همه
۱	تولید سرمایه و سرمایه‌های	حتی رشد سرمایه در بخش‌های مختلف اقتصاد درآمدها: هدفمند کردن یارانه‌ها هم در جهت شکل دادن به اقتصاد ملی است؛
۸	کاهش بودجه‌های عمرانی و سرمایه‌گذاری و در نتیجه طولانی	که این استفاده از منابع و بودجه‌ها در بخش‌های مختلف و به‌ویژه در بخش‌های عمرانی و سرمایه‌گذاری، در جهت شکل دادن به اقتصاد ملی است؛
۲	شدن کاهش نرخ بهره و سرمایه‌های	میکشاید، اما افزایش نرخ بهره و سرمایه‌های، در جهت شکل دادن به اقتصاد ملی است؛
۳	شده دوا هشیج و محظوظ گزیرخی دولت در تصمیم‌گیری و خلق الساعه	بهره‌برداران و محظوظان از تصمیم‌گیری و خلق الساعه، عموماً به نفع خود و به ضرر مردم و به اقتصاد ملی است؛
۴	کم مصرف کردن به دلیل فقر	مقاومت در برابر فقر و کم مصرف کردن به دلیل فقر، یکی از ارکان اقتصاد مقاومتی است؛
۹	و نادرستی کلیت دولتی‌سازی شرکت‌های ورشکسته از طریق خرید سهام افراد مانند حرکت عجیبی که در جریان بحران اقتصادی آمریکا رخ داد.	است به معنی دولتی‌سازی شرکت‌های ورشکسته از طریق خرید سهام افراد، در جهت شکل دادن به اقتصاد ملی است؛
۱۵	افزایش آوازه‌های مراجع به عکس‌العمل‌های	افزایش آوازه‌های مراجع به عکس‌العمل‌های، در جهت شکل دادن به اقتصاد ملی است؛
۶	حذف فرصت‌های شغلی	حذف فرصت‌های شغلی، در جهت شکل دادن به اقتصاد ملی است؛
۱۱	وابستگی به درآمدهای تک‌محصولی مثل نفت، استقراض و وام‌های ربوی از بانک‌های خارجی	تحریم‌ها و وابستگی به درآمدهای تک‌محصولی مثل نفت، استقراض و وام‌های ربوی از بانک‌های خارجی، در جهت شکل دادن به اقتصاد ملی است؛

۱۲	بی ثباتی سیاسی و مخدوش شدن استقلال و اقتدار کشور	«یک واقعیت دیگر هم این است که اگر کشور در مقابل فشارهای دشمن - از جمله در مقابل همین تحریمها و از این چیزها - مقاومت مدبرانه بکند، نه فقط این حربه گُند خواهد شد، بلکه در آینده هم امکان تکرار چنین چیزهایی دیگر وجود نخواهد داشت»
۱۳	علائمی که تاکنون از اجرای طرح اقتصاد ریاضتی در یونان گزارش می شود، موفقیت چندان را نشان نمی دهد.	«به نظر ما طرح های اقتصاد مقاومتی جواب می دهد. همین مسئله سهمیه بندی بنزین که اشاره کردند، جواب داد. اگر بنزین سهمیه بندی نمی شد، امروز مصرف بنزین ما از صد میلیون لیتر در روز بالاتر میرفت... اقتصاد مقاومتی تحریم بنزین را خنثی کرد.»

الزامات و بایسته های اقتصاد مقاومتی

۱- الزامات اقتصادی

۱/۱- توجه جدی و حمایت دائمی از بخش کشاورزی؛ وجود شرایط آب و هوایی چهارفصل و موقعیت جغرافیایی کشورمان بستر مناسبی برای افزایش تولید محصولات کشاورزی برای تأمین نیازهای داخلی و صادرات را فراهم ساخته است. بخش کشاورزی در عرصه اقتصاد و امنیت غذایی دارای جایگاه ویژه ای است. از دیدگاه توسعه اقتصادی، بخش کشاورزی در فرآیند رشد و توسعه کشور وظایف مهم و اساسی را برعهده دارد. تأمین امنیت غذایی با حمایت از تولید محصولات کشاورزی بویژه در داخل کشور ما به دلیل شرایط سیاسی و تحریم های یک جانبه باید از سوی مسئولان و دست اندرکاران ذیربط به مراتب با حساسیت و دقت و توجه بیشتری دنبال شود. اگرچه طی این سال ها سیاست خود کفایی در تولید بسیاری از محصولات استراتژیک در دستور کار قرار داشته است و در تولید برخی محصولات از جمله گندم محقق گردید اما این کالای استراتژیک در فرایند چند سال با یک سری مشکلاتی مواجه شد، تا جایی که یکی از سناتورهای آمریکایی در اوج تحریم های هوشمند پیشنهاد کرد با ایجاد محدودیت در موضوع غلات می توانیم ضربه کاری را به ایران بزنیم. جا دارد دولت و مجلس شورای اسلامی با وضع قوانین و اعمال سیاست های حمایتی، پشتیبانی از افزایش تولید محصولات کشاورزی و کنترل واردات، مشکلات ساختاری این بخش را رفع کنند. بر این اساس، برای تحقق و عملی ساختن اقتصاد مقاومتی، لازم است اقداماتی در حوزه کشاورزی صورت گیرد تا بتوانیم در سال حمایت از تولید داخلی به اهدافی که مد نظر است برسیم. از جمله این اقدامات می توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱/۱/۱- حمایت دولت از بخش کشاورزی همچون سایر کشورها؛ محصولات کشاورزی به دلیل نقش مهمی که در تأمین امنیت غذایی دارند، در تمام کشورهای دنیا از اهمیت ویژه ای برخوردارند. طبق آمارهای موجود همه

کشورها سیاست های حمایتی و یارانه ای را در بخش کشاورزی دنبال می کنند. گسترده ترین مذاکرات سازمان جهانی تجارت موسوم به مذاکرات دور دوحه با محور آزادسازی تجارت محصولات کشاورزی بود که سالهاست بین کشورهای عضو WTO در جریان است. به دلیل پافشاری دولت ها بر تداوم حمایت ها از این بخش و عدم تمایل به بازکردن بازارها بر روی محصولات کشاورزی خارجی، تقریباً به بن بست رسیده و پیش بینی می شود به خاطر تداوم حمایت های دولتی مذاکرات در بخش کشاورزی بی نتیجه باشد.

۱/۱/۲- عدم تخطی از قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی؛ اگرچه قانون بهره وری کشاورزی در مجلس

شورای اسلامی به تصویب رسیده و اجرای آن بلافاصله از سوی وزارت جهاد کشاورزی آغاز شده است، اما آنچه لازم است یادآوری شود جدی گرفتن قانون و تحت تاثیر فشارهای رانت خواران قرار نگرفتن است. در اجرای این قانون ارزشمند، با درخواست وزارت کشاورزی، وزارت بازرگانی برای ثبت سفارش واردات ۱۶۸ قلم ردیف ممنوعیت، ۵۴ ردیف اخذ مجوز و ۱۵۵ ردیف افزایش نرخ تعرفه و ۲۹ ردیف سهمیه بندی مشخص کرد. همچنین میانگین تعرفه واردات محصولات کشاورزی که در سال ۸۷ معادل ۲۷/۶ درصد بود، در سال ۸۹ به ۲۹ درصد و سال ۹۰ به ۳۳ درصد افزایش یافته است.

۱/۱/۳- مدیریت بر واردات محصولات کشاورزی؛ کنترل واردات محصولات کشاورزی از طریق تشدید ضوابط

و استانداردهای لازم یکی از کارها است که تا حدی شروع شده و دستاوردهای مؤثری هم به دنبال داشته است اما این روند باید دقیق تر دنبال شود. افزایش تعرفه محصولات کشاورزی هنگام برداشت محصول داخلی، ایجاد الزام برای دریافت مجوز از وزارتخانه های جهاد کشاورزی و بهداشت برای واردات انواع محصولات کشاورزی و دامی، تشکیل ستادهای استانی و منطقه ای برای تنظیم بازار، تأمین اعتبار برای بازار رسانی برخی محصولات بویژه صیفی جات و پرداخت یارانه به حلقه های مختلف تولید و توزیع محصولات کشاورزی داخلی و رقابتی کردن قیمت آنها از جمله اقداماتی است که می تواند در راستای مدیریت واردات این محصولات توسط وزارت بازرگانی به اجرا در آید.

۱/۱/۴- عملیاتی ساختن ظرفیت های بسیار بالای کشاورزی در ایران؛ آخرین آمارهای ارائه شده از سوی

سازمان جهانی خواروبار و کشاورزی سازمان ملل نشان می دهد ایران یکی از بزرگترین تولید کنندگان مهم محصولات کشاورزی در جهان است. ایران در صدر تولید کنندگان پسته در جهان معرفی شده و رتبه نخست تولید این محصول را به خود اختصاص داده است اما در زمینه تولید ۲۱ محصول دیگر جزء هفت کشور نخست دنیا قرار دارد. جایگاه دومین تولید کننده خرما و دومین تولید کننده زردآلوی جهان به ایران اختصاص دارد. رتبه سوم تولید بادام، گیلاس، خیار و هندوانه نیز در جهان به ایران اختصاص داده شده است و این کشور در زمینه تولید چهار محصول سیب، به، گردو و صمغ طبیعی نیز در رتبه چهارم جهان قرار گرفته است. آمارهای فائو نشان می دهد ایران از نظر تولید پیله کرم ابریشم و انجیر نیز رتبه پنجم جهان، از نظر تولید هلو، لیموترش، و پیاز رتبه ششم و از نظر تولید گوجه فرنگی، فندق، پرتقال، آلو، کیوی، و نعنای رتبه هفتم جهان را به خود اختصاص داده است. رتبه جهانی ایران در تولید ۷ محصول دیگر به این شرح اعلام شده است: عسل طبیعی ۱۱، چای، بادمجان و سیب زمینی ۱۴، گندم ۱۸، جو و سویا رتبه ۲۰ را داراست. بدین ترتیب ایران در تولید ۲۹ محصول مهم کشاورزی در میان ۲۰ کشور نخست دنیا قرار گرفته

است. این در حالی است که محصول مهم زعفران که ایران بزرگترین تولید کننده آن در جهان است در آمارهای فائو لحاظ نشده است. پس با این ظرفیت موجود می توان بخش عظیمی از اقتصاد مقاومتی را به راحتی تحقق بخشید.

در کنار همه این مطالب بخش کشاورزی امروز با مشکلات زیرساختی متعددی از جمله پائین بودن ضریب کشت، سنتی بودن کشت و بالابودن هزینه های تولید به سبب خرد بودن اراضی دست به گریبان است که لازم است دولت و مجلس در سایه رهنمودهای مقام معظم رهبری برای عملیاتی نمودن اقتصاد مقاومتی، با تعامل و همکاری بیشتر در مسیر رفع آنها تلاش کنند. اگر شرایط تولید در بخش کشاورزی پایدار شود و با تدابیر و سیاست های مناسب مورد توجه قرار گیرد، نقش بسزایی در اقتصاد کشور دارد، با تزریق سرمایه در بخش کشاورزی علاوه بر پایداری تولید در این بخش، اشتغالزایی، موقعیت فعلی کیفیت و کمیت محصولات تولیدی ارتقا می یابد. با توجه به موقعیت مناسب ایران برای تولید و خودکفایی همه نوع محصولات کشاورزی و دامی، بخش کشاورزی اقتصادی تر خواهد بود و ایران به یکی از صادرکننده های محصولات کشاورزی در دنیا تبدیل خواهد شد. با این حال یک سری اقدامات اساسی باید صورت بگیرد از جمله آنها؛ تحقق کامل بسته های حمایتی بخش کشاورزی در روند قانون هدفمندی یارانه ها، تسریع در اجرایی شدن قانون بیمه کشاورزان، اصلاح برخی قوانین و آیین نامه ها و دستورالعمل های مغایر با یکدیگر، رفع ناهماهنگی میان برخی وزارتخانه های متولی بخش کشاورزی، احیاء تقویت نظام صنفی و تبدیل به قانون شدن آن، تصویب طرح انتزاع وظایف کشاورزی در مجلس و افزایش قیمت خرید تضمینی محصولات کشاورزی از جمله راهکارها برای تحقق مهمترین شاخص اقتصاد مقاومتی است.

در پایان این بخش باید به این نکته بسیار مهم توجه داشت که بعد از شدت تحریم ها و کاهش فروش نفت و مدیریت بر منابع ارزی کشور، قرار شد حدود ۳۰ میلیارد دلار ارز برای خرید دو گروه از کالاها با نرخ ارز مرجع ۱۲۲۶ تومان در نظر گرفته شود؛ وقتی به کالاهای گروه اول یک نگاه اجمالی بیندازیم می بینیم همه این کالاهای اساسی که مورد نیاز مصرف روزانه مردم هم است مرتبط با بخش کشاورزی و یا اینکه متولی آن وزارت جهاد کشاورزی است. کالاهایی همچون گوشت قرمز، مرغ، شکر، دانه سویا، ذرت دامی و برنج، شیر خشک صنعتی، گوسفند زنده از جمله آنهاست. پس با جدی گرفتن بخش کشاورزی نیاز نیست رقم ۳۰ میلیارد دلاری آن هم در این شرایط بسیار حساس برای کالاهای کشاورزی تخصیص یابد.

۱/۲- جلوگیری از خام فروشی نفت؛ تحریم نفت فرصت مناسبی است تا به جای خام فروشی نفت، با تبدیل نفت به محصولات متنوع پتروشیمی، بنزین و انرژی های دیگر، ضمن ایجاد ارزش افزوده و تامین نیازهای داخلی در این عرصه، به راحتی محصول نهایی به بازار جهانی صادر کنیم. جلوگیری از خام فروشی نفت یکی از خواسته های مقام معظم رهبری از مسئولان اقتصادی کشور بوده است: «ما این نفت را ضایع می کنیم؛ البته این، کار امروز و دیروز نیست؛ ده ها سال است که بنای اقتصاد و پیشرفت کشور روی این روش گذاشته شده است و یک شبه هم نمی شود آن را عوض کرد. من ده، دوازده سال پیش به مسئولان آن روز گفتم؛ آن روزی انسان در قضیه نفت احساس رضایت می کند، که کشور قادر باشد با اختیار خودش اعلام کند که من مصلحت می دانم امروز تولیدم را فلان قدر کم کنم،... امروز می خواهم صادرات نفتم را این قدر کم کنم و نفت را در کارهای غیر سوخت مصرف کنم - سوخت، بدترین استفاده از نفت است و دنیا الی ماشاء الله استفاده های بهتر از سوخت نفت را کشف می کند و پیش می رود- آن روز

ما می توانیم خوشحال باشیم و به نفت خشنود باشیم.» حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای تولید ثروت از طریق منابع تمام‌شدنی همچون نفت را خود فریبی می داند: «خام‌فروشی دامی است که میراث سال‌های متمادی قبل از انقلاب است و متأسفانه کشور گرفتار آن شده است و باید تلاش شود که ملت ایران از این تله نجات پیدا کند.» با توجه به فناوری‌های پیچیده و روز دنیا کشورهای صنعتی از هریشکه نفت خام حداقل ۲۲۰ و حداکثر ۱۳۷۰ دلار بهره برداری می کنند ما هم اگر با نگاه اقتصاد مقاومتی خام فروشی نفت را کم یا قطع کنیم، ارزش افزوده بیشتری به دست خواهیم آورد.

۱/۳- اصلاح ساختار مالیاتی؛ یکی از روش های معقول اقتصادی فراهم سازی بسترها برای تحقق نظام مالیاتی در کشور است که دولت با طیب خاطر می تواند روی درآمدهای آن حساب باز کند. اگرچه یکی از هفت نظام طرح تحول اقتصادی، اصلاح مالیات بود و قدم های خوبی هم برداشته شد و در سال گذشته ۹۲ درصد بودجه مالیاتی (۲۸ هزار میلیارد تومان) تحقق پیدا کرد اما هنوز فاصله درآمد مالیاتی ما با میانگین جهانی و بسیاری از کشورها فاصله زیادی است. ضمن این که در این بین موضوع فرار مالیاتی نیز اهمیت خاصی دارد که باید برای آن تدابیر ویژه‌ایی صورت بگیرد چون برخی برآوردها نشان می دهد میزان فرار مالیاتی حداقل دو برابر درآمد مالیاتی بالقوه فعلی است.

۱/۴- خصوصی سازی؛ یکی از الزامات اقتصاد مقاومتی چابک سازی اقتصاد می باشد که این مهم بدون مشارکت بخش خصوصی امکان پذیر نمی گردد. کارکردهای بخش خصوصی اقتصاد، دولت را از تنبلی و کم تحرکی خارج کرده و با انگیزه بالا بر رانندمان کار تاثیر گذار می باشد. ابلاغ سیاست‌های اصل ۴۴ از سوی مقام معظم رهبری در سال ۱۳۸۴ به منظور شتاب بخشیدن به اقتصاد در واقع به میدان آوردن ظرفیت بخش خصوصی در اقتصاد می باشد. اصل مذکور و همچنین قانون چشم‌انداز و برنامه های توسعه اقتصادی با هدف خصوصی سازی و آزاد سازی فعالیت های اقتصادی برای سبک سازی دولت و برداشتن بندهای غیرضروری برای اینکه دولت بتواند به وظایف خطیر و مهم خود بپردازد، به تصویب رسید. مقام معظم رهبری بارها در حمایت از بخش خصوصی راهبردهایی را بیان کردند که باید به بخش خصوصی کمک کرد. «اینکه ما «اقتصاد مقاومتی» را مطرح کردیم، خب، خود اقتصاد مقاومتی شرائطی دارد، ارکانی دارد؛ یکی از بخشهایش همین تکیه‌ی به مردم است؛ همین سیاستهای اصل ۴۴ با تأکید و اهتمام و دقت و وسواسِ هرچه بیشتر باید دنبال شود؛ این جزو کارهای اساسی شماست. در بعضی از موارد، من از خود مسئولین کشور می‌شنوم که بخش خصوصی به خاطر کم‌توانی‌اش جلو نمی‌آید. خب، باید فکری بکنید برای اینکه به بخش خصوصی توانبخشی بشود؛ حالا از طریق بانکهاست، از طریق قوانین لازم و مقررات لازم است؛ از هر طریقی که لازم است، کاری کنید که بخش خصوصی، بخش مردمی، فعال شود.» (۹۱/۵/۳)

۱/۵- هدفمند شدن ارز مسافرتی؛ یکی از اقدامات بجا و منطقی بانک مرکزی، تغییرات جدید در مقررات ارزی است که بسیار بر روند عملیاتی شدن اقتصاد مقاومتی تأثیر دارد. بانک مرکزی در ابلاغیه‌ای، شرایط فروش ارز مسافری را اعلام و به جز سفر زیارتی حج که به میزان ۳۰۰ دلار با تأیید سازمان حج و زیارت پرداخت خواهد شد، بقیه را حذف کرده است. سالیانه ۷ میلیارد دلار ارز مسافرتی از کشور خارج می شد، در حالی که هیچ توجیه اقتصادی برای آن وجود نداشت که تنها با یک تصمیم، پنج میلیارد دلار در مصارف ارزی صرفه جویی می شود. این آمار در صورتی بهتر درک می شود که بدانیم اخیراً واحد اطلاعات اکونومیست برآورد کرده است به دلیل فشار تحریم ها و

محدودیت مالی و تجاری بر ضد اقتصاد ایران، جمهوری اسلامی در مدت زمان یک سال ۱۴ میلیارد و ۲۰۰ میلیون دلار با کاهش صادرات مواجه می شود. در این صورت، یک سوم کمبود منابع ارزی پیش بینی شده با یک تصمیم کارشناسی و منطقی جبران می شود.

۱/۶- واگذاری ارز مرجع به کالاهای اولویت دار؛ یکی دیگر از اقدامات صورت گرفته برای تحقق اقتصاد مقاومتی، اولویت گذاری کالاها به ۱۰ گروه و تخصیص ارز با نرخ مرجع ۱۲۲۶۰ ریال به برخی از اولویت های اساسی است. دولت چند ماه پیش اعلام کرد مبلغ ۳۰ میلیارد دلار برای واردات کالاها تخصیص داده است. در این بخش، کالاها به ۱۰ گروه تقسیم شدند که کالاهای اساسی کشور که به نوعی با زندگی روزانه مردم مرتبط است در جایگاه اول و دوم قرار گرفتند. مسئولان به صراحت به سیستم بانکی اعلام کردند که در مرحله اول تأمین ارز مرجع، ارجحیت با جایگاه های اول و دوم است و چنانچه بانک ها بتوانند مشکل نقل و انتقالات ارزی را حل و فصل کنند، اولویت های بعدی نیز می توانند ارز ۱۲۲۶ تومانی دریافت کنند.

مرتبۀ اول شامل کالاهای اساسی نظیر؛ گوشت قرمز، گوشت مرغ، گوسفند زنده، جو، ذرت، دانه سویا، کنجاله، روغن خام، شکر خام و شیرخشک صنعتی؛ و مرتبۀ دوم نیز شامل کالاهایی نظیر؛ داروهای ساخته شده، مواد اولیه دارو و تجهیزات پزشکی که در داخل کشور تولید نمی شود، است. اولویت های بعدی هم در صورت تأمین منابع و حل موانع نقل و انتقال پول، اگر ارز با نرخ مرجع باشد خوب است.

۱/۷- اصالت "تولیدمحوری" در سیاست گذاری ها؛ تولیدمحوری باید شاقول سیاست گذاری های اقتصادی کشور باشد. یعنی باید در سیاست های ارزی، در سیاست های پولی و مالی، در سیاست های تجاری و در سیاست های بانکی و مالیاتی برای تولید اولویت قائل باشیم. تجلی ملموس این مطلب این گونه خواهد بود که اگر جایی ناچار بودیم بین تولیدگرایی و مصرف گرایی انتخاب کنیم، باید تولید را مقدم بدانیم. این مطلب مثلاً در اجرای سیاست هدفمندی یارانه ها می تواند تجلی بسیار ملموسی داشته باشد. در مجموع، جهت سیاست گذاری ها باید به سمتی باشد که توان برنامه ریزی مدیران ما افزایش یابد. به این معنی که از تغییرات ناگهانی در سیاست ها اجتناب کنیم تا مدیران ما بتوانند برای آینده برنامه ریزی کنند.

۱/۸- بهره وری؛ بهره وری موضوعی است که از ابعاد مختلف به آن نگریسته شده و هر روز کاربرد و اهمیت آن بیش از پیش روشن می شود. بهره وری موضوع مشترکی در اقتصاد و مدیریت به شمار می رود. با توجه به محدودیت منابع و نامحدود بودن نیاز های انسانی، افزایش جمعیت و رقابت شدید در اقتصاد جهانی، بهبود بهره وری نه یک انتخاب بلکه یک ضرورت می باشد. بی گمان رشد و توسعه اقتصادی امروزه جوامع مختلف در نرخ رشد بهره وری آنها نهفته است.

کوشش برای افزایش نرخ بهره وری، کوشش برای زندگی و رفاه بهتر برای افراد و جامعه است. برای رسیدن به فردای بهتر باید رشد بهره وری را به طور مستمر دنبال نمود. در دنیای رقابت آمیز امروز کشور هایی برنده خواهند بود که بتوانند دانش، بینش و رفتار بهره وری را در مدیران و کارکنان خود ایجاد نمایند. در برنامه پنج ساله توسعه اقتصادی هم به بهره وری توجه جدی شده است؛ به گونه ای که یک سوم رشد اقتصادی ایران باید از سهم بهره وری به دست آید.

۲- الزامات فنی مهندسی

۲/۱- تقویت شرکت های دانش بنیان؛ یکی از محورهای مهم رویکرد اقتصاد مقاومتی حرکت به سمت اقتصاد دانش بنیان است. مبنای تولید ثروت در دنیا به تولید علم و فناوری و استفاده از آنها وابسته است که جمهوری اسلامی نیز توسعه زیادی در حوزه علم و فناوری و دانشگاه ها به دست آورده است. با وجود اینکه قرار بود در پایان سال ۱۴۰۴ به رتبه اول تولید علم در منطقه دست یابیم، براساس آمار و شاخص های جهانی و به دلیل همت و تلاش جوانان در دانشگاه های کشور، امروزه جمهوری اسلامی ایران توانسته است رتبه اول تولید علم در منطقه و رتبه اول رشد علمی را در دنیا به دست آورد که این موفقیت ها جایگاه ویژه ای برای جمهوری اسلامی ایجاد کرده است. اما خلاء اصلی ما این است که نتوانسته ایم آثار این رشد و توسعه علمی را در سطح جامعه شاهد باشیم. رفتن به سمت اقتصاد دانش بنیان یعنی اینکه بتوانیم از توسعه و انباشت عظیم علمی در کشور برای رفع مشکلات و رسیدن به شاخص های توسعه اقتصادی استفاده کنیم.

سال ها است که اقتصاد کشور ما مبتنی بر نفت است و با فروش آن اداره می شود، اما نفت هم روزی تمام می شود. باید اقتصاد کشور را از اتکا به نفت و درآمدهای نفتی خارج کنیم و به سمت حوزه هایی مانند اقتصاد دانش بنیان برویم. شرکت ها و موسسات دانش بنیان به منظور هم افزایی علم و ثروت، توسعه اقتصاد دانش محور، تحقق اهداف علمی و اقتصادی (شامل گسترش و کاربرد اختراع و نوآوری) و تجاری سازی نتایج تحقیق و توسعه (شامل طراحی و تولید کالا و خدمات) در حوزه فناوری های برتر و با ارزش افزوده فراوان به ویژه در تولید نرم افزارهای مربوط تشکیل شده اند. منظور از تولید ثروت از دانش در شرکت های دانش بنیان این است که این شرکت ها بتوانند با تولید محصولات علمی، ارزش افزوده آنها را هم افزایش دهند. امروزه دانش مهمترین دارایی یک کشور است و سرمایه های فکری ابزار اصلی توسعه و پیشرفت محسوب می شوند. بر این اساس، باید حمایت های ویژه ای نظیر معافیت از پرداخت مالیات، عوارض، حقوق گمرکی، سود بازرگانی و عوارض صادراتی، تأمین تمام یا بخشی از هزینه تولید، عرضه یا به کارگیری نوآوری و فناوری با اعطای وام کم بهره یا بدون بهره و ... از این شرکت ها صورت بگیرد.

از منظر مقام معظم رهبری، یکی از بهترین مظاهر و موثرترین مولفه های اقتصاد مقاومتی، شرکت های دانش بنیانند که می توانند اقتصاد مقاومتی را پایدارتر کنند. رهبر معظم انقلاب اسلامی، رشد اقتصادی حقیقی را در گرو تولید ثروت از طریق دانش و علم می داند و می فرماید: «اگر شرکت های دانش بنیان جدی گرفته شوند و از توسعه کمی و کیفی آنها حمایت شود، به واسطه ثروت آفرینی از طریق علم، اقتصاد کشور به شکوفایی حقیقی خواهد رسید.» در حال حاضر بیش از سه هزار شرکت دانش بنیان در پارک های علمی و فناوری کشور فعالیت دارند و با توجه به قانون حمایت از شرکت های دانش بنیان، تعداد آنها تا پایان برنامه پنجم توسعه به ۲۰ هزار شرکت افزایش می یابد. بدون تردید برای تحقق اقتصاد مقاومتی یکی از مهم ترین الزامات و اقدامات ما باید استفاده از علم و فناوری در تولیدات باشد. تلاش ما باید به این نکته معطوف شود که نتایج تحقیقات ما به طور قطع به ثروت تبدیل شود، این موضوعی است که مقام معظم رهبری نیز بارها بر آن تاکید کرده اند، اما متأسفانه در حال حاضر با وجود آن که در زمینه تولیدات علمی رشد خوبی را شاهد هستیم، در بحث تولید ثروت از علم در وضعیت مناسبی قرار نداریم و در

زمینه تولید فناوری و تجاری سازی فناوری ها و عرضه آن در بازار وضعیت مطلوبی را شاهد نیستیم در حالی که در جهان امروز تنها کشورهایی به رشد و شکوفایی می رسند که از نظر پیشرفت علمی و همچنین تولید ثروت از علم، جایگاه قابل قبولی را در جهان به دست آورده اند. حال اگر این شتاب علمی به تجارت علم بیانجامد جهش اقتصادی صورت می گیرد. مقام معظم رهبری در خصوص تجاری سازی تولید علم می فرمایند «اگر زنجیره تولید دانش، تبدیل دانش به فناوری، تولید محصول و در نهایت تجاری سازی علم تکمیل شود، مسیر تولید علم به تولید ثروت ملی کشور و پاسخگویی به نیازهای ملت منتهی خواهد شد.» (۹۰/۱/۱)

۲/۲- اتکا به تکنولوژی؛ اتکاء به تکنولوژی به افزایش مقاومت اقتصاد منجر می شود. نکته مهمی است که باید در آمد دولت از نفت جدا شود، گرچه در سالهای اخیر بحث های مختلفی مطرح شده، اما نه به این معنا که صد در صد از نفت جدا شویم و این منابع خدادادی را نادیده بگیریم، بلکه باید ارزش افزوده بیشتری از نفت به عنوان ثروت ملی به دست آید. یک بخش از ارزش افزوده نفت در تولید مشتقات و تقویت تکنولوژی صنعت نفت است. به طور مثال ژاپن که دارای یک اقتصاد برتر است، نوعا مواد اولیه ندارد و آنها را وارد می کند، اما چون دانش و تکنولوژی دارد، این مواد اولیه را تبدیل به مواد با ارزش می کند و مرتب تکنولوژی و خدمات فنی و مهندسی می فروشد پس یک استراتژی مهم کشور می تواند این باشد که به صادرات خدمات فنی و مهندسی و تکنولوژی توجه کند. این نکته را هم باید گفت که افزایش توان داخلی و اتکاء به اقتصاد داخل به معنای قطع ارتباط با خارج نیست که این نشدنی است، اما باید شاهرگ حیاتی اقتصاد در دست مهندسان ایرانی باشد و رهاسازی اقتصاد از نفت، باید تولید مشتقات نفتی، ارتقاء تکنولوژی و افزایش خدمات مهندسی مد نظر قرار گیرد.

۳- الزامات اجتماعی - فرهنگی

۳/۱- نقش رسانه ها در توجه دادن مردم به اقتصاد مقاومتی؛ بخشی از تلاش ها برای تحقق راهبردهای کلان نظام بر عهده رسانه ها است که با اصلاح فرهنگ مصرفی مردم و نهادینه کردن آن در سطح جامعه، ارزش استفاده از تولیدات داخلی را بالا ببرند. آگاهی بخشی و آموزش مردم از مهمترین وظیفه رسانه ها است. رسانه ها باید اهمیت نقش اقتصاد مقاومتی را در بهبود خنثی سازی توطئه دشمنان، معیشت اقتصادی، افزایش اشتغال و کنترل تورم و دیگر آثار و پیامدهای آن را برای مردم تبیین کرده و میزان آگاهی مردم را در این زمینه افزایش دهند. رسانه باید روش های حمایت از تولید ملی توسط مردم مانند تبلیغ استفاده از تولیدات داخلی، مقایسه کالاهای داخلی با خارجی و بیان اهمیت و ضرورت آن مردم را به مصرف کالاهای داخلی ترغیب کنند. همچنین رسانه ها با نگاه تیز بینانه و انتقاد های سازنده، نواقص و اشکالات بخش های تولیدی را مطرح کنند تا یک کالای با کیفیت به دست مصرف کننده برسد.

سخنان مقام معظم رهبری در گفتار بسیار شنیدنی است: «یک مسئله هم در اقتصاد مقاومتی، مدیریت مصرف است. مصرف هم باید مدیریت شود. این قضیه اسراف و زیاده روی، قضیه مهمی در کشور است. خب، حالا چگونه باید جلوی اسراف را گرفت؟ فرهنگ سازی هم لازم است، اقدام عملی هم لازم است. فرهنگ سازی اش بیشتر به عهده رسانه ها است. واقعاً در این زمینه، هم صدا و سیما در درجه اول و بیش از همه مسئولیت دارد، هم دستگاه های دیگر مسئولیت دارند. باید فرهنگ سازی کنید. ما یک ملت مسلمان علاقه مند به مفاهیم اسلامی هستیم، اینقدر در اسلام اسراف منع شده، و ما متأسفانه در زندگی مان اهل اسرافیم! بخش عملیاتی اش هم به نظر من از خود

دولت باید آغاز شود. در گزارشهای شماها من خواندم، حالا هم بعضی از دوستان اظهار کردند که دولت درصدد صرفه‌جوئی است و میخواهد صرفه‌جوئی کند؛ بسیار خوب، این لازم است؛ این را جدی بگیرید. دولت خودش یک مصرف‌کننده‌ی بسیار بزرگی است. شما از بنزین بگیرید تا وسائل گوناگون، یک مصرف‌کننده‌ی بزرگ، دولت است. حقیقتاً در کار مصرف، صرفه‌جوئی کنید. صرفه‌جوئی، چیز بسیار لازم و مهمی است».

۳/۲- نهاده‌ی سازی فرهنگ خرید محصول ایرانی؛ بالاخره از یک جایی باید فرهنگ خرید محصول ایرانی شروع شود. با توجه به نامگذاری امسال، سال ۹۱ بهترین زمان است. از این رو، لازم است با اجرای برنامه‌های تشویقی فرهنگ خرید محصول داخلی را در کشور نهاده‌ی کرده و برای ایجاد اشتغال، مردم از تولید داخل مصرف نمایند و این فرهنگ را تبدیل به یک عزم ملی کنیم.

۳/۳- مبارزه با قاچاق کالا؛ یکی از چالش‌های امروزه تولید ملی ورود کالای قاچاق به کشور است. اگر چه در تمام نظام‌های اقتصادی جهان کالای قاچاق وجود دارد و هیچ کشوری نمی‌تواند ادعا کند که در مبارزه با این بخش کاملاً موفق بوده اما این وضعیت در اقتصاد ایران از سهم بالایی برخوردار است. مهم‌ترین آسیبی که قاچاق کالا به اقتصاد وارد می‌سازد ضربه به توان تولیدی و اشتغال است. برخی از کارشناسان معتقدند با ورود هر ۱۵ هزار دلار کالای قاچاق به کشور یک اشتغال از دست می‌رود حال اگر این آمار را با محاسبه ۱۹ میلیارد دلار ضرب و تقسیم کنیم می‌بینیم که رقم زیادی از بیکاری در کشور به موضوع قاچاق و ورود غیر قانونی کالا بر می‌گردد. در سال ۸۸ میزان کالای قاچاق ۱۹ میلیارد دلار برآورد شده بود که این میزان در سال ۸۹ به ۱۴ میلیارد دلار کاهش پیدا کرد.

۳/۴- اعتماد عمومی عامل مهم اقتصاد مقاومتی؛ وقتی صحبت از اقتصاد مقاومتی می‌شود، مستلزم یک همت و تلاش همگانی در مجموعه کشور است که مهمترین آن بحث اعتماد عمومی و اطمینان عمومی مردم است و دولت و حکومت باید به این اعتماد تکیه کند. یک بخش از این اعتماد عمومی از اطلاع‌رسانی مناسب به دست می‌آید و همت همگانی و عزم ملی برای این کار لازم است. پس مقاومت در اقتصاد زمانی است که اعتماد عمومی و اطمینان بین مردم و دولت برقرار باشد و رابطه معنوی، روحانی و همدلی بین مسئولان و مردم باشد.

۳/۵- مدیریت بر مصرف؛ منابع و ذخایر هر کشور، جزء ثروت‌های آن کشور به شمار می‌آیند. به این معنی که اگر کشوری نسبت به مصرف غیر اصولی منابع خود بی‌تفاوت باشد، در واقع نسبت به دارایی‌ها و ثروتش بی‌تفاوت است. از سوی دیگر، درآمدهای کشوری که مصرف‌گرایی در آن توجیه و تبلیغ می‌شود، نمی‌تواند برای رشد کشور و توسعه زیرساخت‌های اقتصادی آن هزینه شود. این درآمدها نیز خواه، ناخواه هزینه مصرف بی‌رویه و غیراصولی در سطح کشور خواهد شد. موضوع اتلاف و اسراف موضوع مهمی است که با پیدایش انسان همواره در زندگی فردی و اجتماعی مطرح بوده است و این خود نشانگر اهمیت موضوع و ارتباط با حیات انسانیت و عدالت اجتماعی است و بسیاری از اختلالات در زندگی انسان از قبیل فقر، تبعیض و جنگ‌ها با این موضوع مرتبط است و در تمام امور مادی و معنوی انسان مصداق دارد.

از طرف دیگر در نظر همه عقلاء اتلاف و اسراف منابع، چیزی زشت شمرده شده و مبارزه همگانی با این بیماری توصیه شده است. از طرفی مدیریت مصرف یکی از مفاهیم اساسی در متون اسلامی است که در منابع اسلامی بر روی آن تأکید شده است. هر اموالی در هر جایی که در اختیار انسان است به طور امانت در نزد او به ودیعه گذاشته شده

است و برای آن ها حساب و کتابی است. یک فرد مسلمان، یک فرد بهره ور می باشد که میانه روی و اعتدال در زندگی اش فرهنگ شده است و از هر گونه افراط و تفریطی پرهیز می کند. از دیدگاه قرآنی اسراف کلمه بسیار جامعی است که هر گونه زیاده روی در کمیت و کیفیت و بیهوده گرایی و اتلاف و مانند آن را شامل می شود، یکی از مذموم ترین اعمال محسوب میگردد و در آیات و روایات فراوانی از آن مذمت شده است. اسلام دین میانه روی است و با هر گونه اسراف مخالفت نموده تا فرصتی برای بهره همگان از برخورداری امکانات فراهم گردد. از جمله الگوهایی که آیات و روایات برای تحقق اصول اقتصاد مقاومتی سالم بیان می کند، مسئله قناعت است.

امام خمینی (ره) که از اوضاع دنیای معاصر به خوبی آگاه و به مسائل آن دقیق بود، یکی از علت های توسعه نیافتگی جوامع مسلمان را وابستگی اقتصادی آنان می دانست. ایشان برای رهایی مسلمانان از این بند و بحران ذلت آور، عمل به آموزه های اسلامی را که متضمن زندگی شرافتمندانه است، چاره ساز دانسته و می فرمودند: "مسابقه کشاندن خانواده ها و مصرفی بار آوردن هر چه بیشتر، که خود داستان های غم انگیز دارد، و سرگرم کردن و به تباهی کشاندن جوان ها، که عضو فعال هستند... و ده ها از این مصائب حساب شده، برای عقب نگه داشتن کشورهاست". (وصیت نامه موضوعی امام خمینی (ره)، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۷۷، صص ۳۰-۲۸)

با اینکه در این زمینه توصیه های قرآنی و روایی زیادی داریم اما متأسفانه میزان مصرف ایرانی ها که مورد مقایسه تطبیقی با سایر کشورها قرار می گیرد بسیار بالا است. به طور مثال میزان مصرف انرژی در ایران ۲ برابر چین، ۱۷ برابر ژاپن، ۱۰ برابر اتحادیه اروپا، ۸ برابر امریکا و ۴ برابر کانادا است. سرانه مصرف نوشابه های گازدار در ایران ۴۲ لیتر است (مقام اول دنیا) در صورتی که میانگین مصرف نوشابه های گازدار در دنیا ۱۰ لیتر است یا سرانه مصرف نان هر ایرانی ۱۶۰ کیلو گرم هر آلمانی ۷۰ کیلو و هر فرانسوی ۵۶ کیلو گرم است.

در کل باید گفت در آمار تطبیقی که توسط نهاد های معتبر علمی منتشر شده است آمار مصرف ایرانی ها بالنسبه به سایر کشورها رقمی با فاصله بالا است. مقام معظم رهبری راهکارها و ایده های قابل توجهی در مدیریت مصرف که یکی از ارکان اقتصاد مقاومتی است که همان مصرف متعادل و پرهیز از اسراف و تبذیر می باشد بیان فرموده اند: «هم دستگاه های دولتی، هم دستگاه های غیر دولتی، هم آحاد مردم و خانواده ها باید به این مسئله توجه کنند؛ که این واقعاً جهاد است. امروز پرهیز از اسراف و ملاحظه ای تعادل در مصرف، بلاشک در مقابل دشمن یک حرکت جهادی است؛ انسان میتواند ادعا کند که این اجر جهاد فی سبیل الله را دارد. یک بُعد دیگر این مسئله ای تعادل در مصرف و مدیریت مصرف این است که ما از تولید داخلی استفاده کنیم؛ این را همه ی دستگاه های دولتی توجه داشته باشند - دستگاه های حاکمیتی، مربوط به قوای سه گانه - سعی کنند هیچ تولید غیر ایرانی را مصرف نکنند؛ همت را بر این بگذارند. آحاد مردم هم مصرف تولید داخلی را بر مصرف کالاهایی با مارک های معروف خارجی - که بعضی فقط برای نام و نشان، برای پز دادن، برای خودنمایی کردن، در زمینه های مختلف دنبال مارک های خارجی میروند - ترجیح بدهند. خود مردم راه مصرف کالاهای خارجی را ببندند».

۳/۶- مصرف کالاهای داخلی؛ میل به مصرف کالای داخلی مستلزم آگاه سازی، فرهنگ سازی در افکار عمومی

و مطلع نمودن جامعه از عواقب استفاده از کالای خارجی است. اگر جامعه ایرانی بداند که با مصرف کالای بیگانه فرصت سرمایه گذاری را از هموطن خویش دریغ می کند، تمایلی به خرید محصولات خارجی نخواهد داشت.

اگر مصرف کنندگان داخلی بدانند که با تهیه کالای ایرانی نه تنها به اقتدار ملی و اقتصادی کشور کمک کرده بلکه فرصتی برای اشتغال فراهم می کند قطعا از دستاوردهای اقتصادی داخل استقبال خواهد نمود. البته تولیدکنندگان هم باید ضمن آشنائی با سلائق مخاطبان خویش سطح مرغوبیت کالاهایشان را بر اساس مطالبات مصرف کنندگان ترسیم کنند.

همان گونه که مقام معظم رهبری در این زمینه فرمودند، ما باید مصرف تولیدات داخلی را برای خودمان به یک فرهنگ عمومی و عادت همیشگی تبدیل کنیم و از مصرف کالاهای خارجی حتی المقدور جلوگیری شود. برای فرهنگ سازی و تبدیل به عادات مردم شدن، باید بسترها و زمینه های فرهنگی آن، فراهم شود و نیز کلیه ابزارهای تبلیغاتی مثل رسانه ها به ویژه رسانه ملی در حمایت از این مسئله مهم اهتمام ورزند و از طرفی دیگر باید کیفیت محصولات داخلی به حدی بالا برود که اشتیاق به خرید کالاهای داخلی افزایش یابد. (پیام نوروزی مقام معظم رهبری سال ۹۱) این روند همچنین سبب افزایش پس انداز ملی می شود و وقتی خانوار ایرانی درآمد و قدرت خرید خود را به سمت عرضه کالاهای ایرانی سوق می دهد، این درآمد به نفع تولید و سرمایه گذاری مجدد در اقتصاد کشورمان تجهیز می شود و به گردش درمی آید. این رفتارها و رویکردها باعث تقویت قدرت چانه زنی اقتصاد ایران در نظام بین المللی می شود و سیلی محکم بر آنهایی خواهد شد که فکر می کنند اگر تبادل با اقتصاد ایران را کاهش دهند، اقتصاد ایران تحت فشار قرار می گیرد و ایران را از حرکت در مسیر پیشرفت و توسعه بازمی دارد. خانوارهای ایرانی و مردم ایران اسلامی، با مصرف کالاهای داخلی می توانند ضمن افزایش رفاه و اشتغال به کاهش وابستگی به واردات و خارج از کشور کمک کنند.

حضرت امام بنیانگذار کبیر انقلاب اسلامی در فرازی از فرمایشات خود مسلمانان را از گرایش به استفاده محصولات بیگانگان نهی فرموده و عواقب این رفتار را به مردم گوشزد می نماید: «اکنون بازارهای کشورهای اسلامی، مراکز رقابت کالاهای غرب و شرق شده است، و سیل کالاهای تزینی مبتذل و اسباب بازی ها و اجناس مصرفی به سوی آنها سرازیر شده است. همه ملت ها را آن چنان مصرفی بار آورده اند که گمان می کنند بدون این اجناس امریکایی و اروپایی و ژاپنی و دیگر کشورها زندگی نمی توان کرد. مع الاسف، مکه معظمه و جده و مشهد مشرفه حجاز، ... مملو از کالاهای بیگانگان و بازار برای دشمنان اسلام و پیامبر بزرگ شده است». (صحیفه امام، ج ۱۹، ص ۳۴۴)

۴- الزامات سیاسی

۴/۱- **تقویت وحدت ملی؛** برای ورود به این مبحث را با سوالی شروع می کنم. همان گونه که در بازی های المپیک وقتی یک ورزشکار مدال طلا می گرفت شادی در کل کشور ایجاد می شد و همه خوشحال بودند که نام ایران و پرچم کشور در میدان های جهانی بر افراشته شده و باعث افزایش وحدت ملی می شد. حال اگر همین حس در شرایط اقتصادی به وجود آید، باعث افزایش ضرایب مقاومتی اقتصادی می شود و یکی از خروجی های وحدت ملی ایجاد وحدت ملی بین مسئولان مخصوصا کسانی که تدبیر امور مردم را به عهده دارند می باشد.

مقام معظم رهبری در این باره تاکید فراوانی دارند که در این موضوع چراغ راه می باشد: «مسئله‌ی وحدت و انسجام ملی هم به نظر من چیز خیلی مهمی است؛ که ما حالا اینقدر این قضیه را تکرار کردیم که کأنه الفاظ دارد خاصیت‌های خودش را در افاده‌ی معنا از دست می‌دهد! ما باید همه یک حرف بزنیم. مسئولین باید جهتگیری‌ها را دقیق و منطبق بر یکدیگر قرار بدهند؛ این به عهده‌ی همه است. تقصیرها را هم گردن یکدیگر نیندازیم. اینکه بگوئیم آقا ما می‌خواهیم فلان کار را بکنیم، نمی‌گذارند؛ یا فلان کار را کردیم، جلوی‌ش را گرفتند؛ یا فلان تصمیم را گرفتیم، اقدام نکردند، انجام ندادند - که قوای مختلف و بخش‌های مختلف به همدیگر بگویند - این را کسی قبول نمی‌کند. بالاخره حوزه‌های مسئولیت، مشخص است؛ یکی باید قانون بگذارد، یکی باید اجرا کند، یکی سیاستها را تنظیم کند، یکی عملیاتی کند. همه باید با هم هماهنگ عمل کنند. ما نباید تعامل قوا با یکدیگر را دست کم بگیریم. البته مخاطب این حرف، فقط قوه‌ی مجریه نیست؛ قوه‌ی قضائیه و قوه‌ی مقننه هم مخاطب این قضیه‌اند؛ دستگاه‌های گوناگون اجرائی هم که داخل دولت نیستند - مثل نیروهای مسلح و دیگران - داخل در همین خطابند. همه باید به این معنا توجه کنند. البته رسانه‌ها و منبردارها و تربیون‌دارها نقش دارند. رسانه‌ها خیلی نقش دارند در این که وحدت ایجاد کنند یا اختلاف ایجاد کنند. امروز با گسترش مراکز و پایگاه‌های اطلاع‌رسانی و خبری و اینترنتی، حرف از هر زبانی، از هر حنجره‌ای در بیاید، به گوش همه می‌رسد. خیلی‌ها هم رعایت نمی‌کنند. آن کسانی که مسئولند، چه در دولت، چه در بیرون دولت، باید خیلی اهتمام بورزند به این که این آزادی‌ای که نظام اسلامی به بیان حقائق داده، در جهت درستی به کار بیفتد؛ در جهت ایجاد نشاط کار، امید، همدلی و همبستگی.» (۹۱/۶/۲)

۴/۲- دیپلماسی فعال با اعضای جنبش عدم تعهد؛ برگزاری اجلاس عدم تعهد در ایران راهکار مناسبی برای دفع

تحریم‌ها محسوب می‌شود، ارتقای روابط اقتصادی با دو سوم کشورهای جهان مطمئناً تیر خلاصی بر فشارهای اقتصادی غرب خواهد بود. غرب به دنبال این است که ثابت کند ایران تنها و منزوی شده است، اما برگزاری اجلاس ثابت کرد که ایران روابط گسترده‌ای با سایر کشورها داشته و تنها نیست، عملاً این اجلاس در تحریم‌های اقتصادی علیه ایران ایجاد تزلزل خواهد کرد. مضافاً ایران با یک گفتمان بسیار منطقی و با همسو کردن غیرمتعهدان علیه تحریم‌های اقتصادی غرب علیه ایران شرایطی را فراهم کرد تا اثرات پیش‌بینی شده این تحریم‌ها را کم اثر کند. حضور تعداد زیادی از سران و هیأت‌های مختلف از کشورهای متعدد در ایران به خودی خود گام مؤثری در نافرجام ساختن بیش از پیش برنامه‌های دشمنان در راستای فلج کردن اقتصاد ایران تحلیل می‌شود.

بی‌تردید حضور این هیأت‌های پرتعداد تنها به منظور شرکت در جلسات اجلاس نبود. ملاقات‌های پردامنه و وسیعی در حاشیه و خلال اجلاس میان اعضای هیأت‌ها و مقامات، مسئولان و فعالان غیردولتی ایرانی نیز انجام شد. که خروجی این دیدارها، انعقاد تفاهم‌نامه‌ها و قراردادهای متعدد اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی است که تنها با عملی شدن یکی از این قراردادهای علاوه بر جبران هزینه اجلاس دستاوردهای اقتصادی زیادی را به همراه دارد. در حاشیه این اجلاس مذاکرات خوبی با سران دیگر کشورها انجام شده و در آینده نیز قراردادهایی برای همکاری اقتصادی با دیگر کشورها منعقد خواهد شد که سرانجام آن به رونق اقتصادی برای ایران منتهی خواهد شد.

پیشنهاداتی همچون تاسیس بانک جنبش عدم تعهد، سرمایه‌گذاری‌های مشترک در امور زیر بنایی، پیمان‌های مشترک ضد تحریم‌های یکجانبه، بازارهای مشترک، پول مشترک و... عملی شود بسیاری از توطئه‌های دشمنان خنثی خواهد شد.

نتیجه

در رویکرد جمهوری اسلامی، ایستادگی و مقاومت مهمترین راهبرد دفاع از سنگر انقلاب اسلامی است. در وضعیت نزاع بین جمهوری اسلامی ایران و استکبار جهانی به رهبری آمریکا ملتی پیروز است که مقاومت بیشتری از خود نشان بدهد. درست مانند رینگ بوکس، برنده کسی است که مقاومت بیشتر کند، اگرچه ممکن است ضربات حریف بیشتر باشد ولی ثمره‌ی ایستادگی و پایداری، همواره پیروزی خواهد بود. اکنون اتخاذ راهبرد جدید اقتصادی به عنوان پاتک اقدامات هجومی دشمن در عرصه اقتصاد می‌تواند خط بطلانی بر تلاش‌های بدخواهان در عرصه یاد شده باشد. اگر مسئولان با همدلی ملزومات قانونی اقتصاد مقاومتی را با شتاب بیشتری تدوین نمایند می‌توان در مدت زمان کوتاهی آثار و دستاوردهای مثبت آن را به مردم معرفی نمود. امید است در فضایی که بیگانگان سعی در منزوی کردن جمهوری اسلامی ایران، تیره و تار کردن فضای اقتصادی، سرمایه‌گذاری و کسب و کار کشور را دارند مردم و مسئولان در داخل مرزهای ملی با اتخاذ تدابیر لازم، علاوه بر خنثی کردن توطئه بیگانگان در خصوص تحقق توسعه اقتصادی و نیل به اهداف سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ که مهمترین هدف آن دستیابی به مقام نخست اقتصاد منطقه است نائل آییم.

در پایان باید گفت با اقتصاد مقاومتی می‌توان به اهدافی همچون: رهایی از اقتصاد تک محصولی، اجتناب از خام‌فروشی نفت، قطع وابستگی بودجه جاری به منابع حاصل از صادرات نفت و گاز، تقویت و مصرف تولید داخلی، افزایش مرغوبیت و کیفیت تولید (کالای ایرانی محکم، مطلوب زیبا و بادوام)، دانش بنیان کردن تولید، جلوگیری از واردات بی‌رویه، اصلاح الگوی مصرف، صرفه جویی در مصرف انرژی، غلبه بر بسیاری از مشکلات کنونی اقتصادی کشور (مصرف گرایی، تورم، بیکاری، پائین بودن نرخ بهره وری و ...)، خنثی شدن تحریم‌ها، خودکفایی در تولید محصولات استراتژیک و ... به راحتی دست پیدا کرد. همچنانکه تاکنون تحریم‌ها نتیجه عکس داده و در بیشتر موارد به حرکت در مسیر خودکفایی و خوداتکایی سرعت بخشیده است. در شرایط کنونی هم با توجه به تشدید تحریم‌ها و قصد دشمنان در راه اندازی جنگ اقتصادی، همگان از مسئولان و دولتمردان در تمامی سطوح گرفته، تا آحاد مردم، باید به الزامات و پیامدهای آن پایبند بوده و هر کس باید به وظیفه خود در این شرایط جنگی عمل کند.

فرازهایی از بیانات مقام معظم رهبری که وظیفه خطیر آحاد مردم در این برهه حساس را مشخص می‌کنند، به عنوان حسن ختام ذکر می‌گردد:

- ما باید هر کدام نقش خودمان را بشناسیم و آن را ایفاء کنیم. یکی از بخشهای ما، اقتصاد است و خاصیت اقتصاد در یک چنین شرائطی، اقتصاد مقاومتی است؛ یعنی اقتصادی که همراه باشد با مقاومت در مقابل کارشکنی دشمن، خباثت دشمن؛ دشمنانی که ما داریم. به نظر من یکی از بخشهای مهمی که میتواند این اقتصاد مقاومتی را

پایدار کند، همین کار شماست؛ همین شرکت‌های دانش‌بنیان است؛ این یکی از بهترین مظاهر و یکی از مؤثرترین مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی است؛ این را باید دنبال کرد.

- این یک فکر است، یک مطالبه‌ی عمومی است. شما دانشجو هستید، استاد هستید، اقتصاددان هستید؛ بسیار خوب، با زبان دانشگاهی، همین ایده‌ی اقتصاد مقاومتی را تبیین کنید؛ حدودش را مشخص کنید؛ یعنی آن اقتصادی که در شرایط فشار، در شرایط تحریم، در شرایط دشمنی‌ها و خصومت‌های شدید میتواند تضمین‌کننده‌ی رشد و شکوفایی یک کشور باشد.

- هم دانشگاه‌ها، هم دستگاه‌های دولتی، هم آحاد مردمی که خوشبختانه توانایی و استعداد این کار را دارند، چه از لحاظ علمی، چه از لحاظ توانایی‌های مالی، باید تلاش کنند مسئولیت زمان خود و مقطع تاریخی حساس خود را بشناسند و به آن عمل کنند. (۹۱/۵/۸)

- بسیاری از کارشناسان بر این باورند که از جمله ریشه‌های اصلی چالش‌های دولت‌ها در حال حاضر و در آینده که به درگیری و نزاع و منازعات داخلی منجر می‌شود، به مسایل اقتصادی بر می‌گردد. اگر خواسته باشیم چالش‌های موردی در سطح استان‌ها و جاهایی که شهرک‌های صنعتی دارند، را مورد بررسی قرار دهیم، بیشتر واگرایی‌ها در رابطه با مسایل اقتصادی است که در قالب تحصن، اعتصاب و بستن جاده‌ها و ... بروز پیدا می‌کند. با عملیاتی کردن اقتصاد مقاومتی می‌توان بسیاری از نابسامانی‌های این گونه را سر و سامان داد و از سطح منازعه آنها کاست.

- تجربیات گذشته میهن اسلامی در عبور از بحران‌های بزرگ نشان داده است که چنانچه اعتقاد مسوولان قوا بر امری راسخ شود و تصمیمات حول موضوع عقلانیت تمرکز یابد، مردم با همه توان به یاری خواهند شتافت. ملتی که توانسته است با یاری خداوند متعال و با همدلی و با داشتن استراتژی صحیح از بحران‌های بزرگ عبور کند، این قدرت و پتانسیل را دارد که بتواند از تهدیدات موجود فرصتی برای ترقی و پیشرفت فراهم کند. برای شاهد این مدعا توجه به بیان مقام معظم رهبری راهگشا است که معظم له می‌فرمایند: «به نظر ما طرح‌های «اقتصاد مقاومتی» جواب می‌دهد. همین مسئله‌ی سهمیه‌بندی بنزین که اشاره کردند، جواب داد. اگر چنانچه بنزین سهمیه‌بندی نمیشد، امروز مصرف بنزین ما از صد میلیون لیتر در روز بالاتر میرفت. توانستند این را کنترل کنند؛ که خب، امروز در یک حد خیلی خوبی هست. حتی باید جوری باشد که هیچ به بیرون نیازی نباشد، که الحمدلله نیست. تحریم بنزین را در برنامه داشتند؛ اقتصاد مقاومتی تحریم بنزین را خنثی کرد». (۹۱/۵/۳)